

ZPRÁVY Z ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

Informace členům společnosti

Vážená členko, vážený člene České geografické společnosti, pokud u vás nastala jakákoli změna v osobních údajích – změna příjmení, titulu, kontaktní adresy, e-mailu, pracoviště, prosím sdělte danou skutečnost sekretariátu. Využijte libovolného kontaktu (elektronického: sekretariat@geography.cz, telefonického: 221 951 397 či klasické pošty: Česká geografická společnost, z. s., Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Albertov 6, 128 00 Praha 2). Někteří stále ještě nemají uhrazen členský poplatek na tento kalendářní rok, který činí 600 Kč, pro studenty a důchodce 300 Kč. Číslo účtu společnosti je 1921937329/0800 (Česká spořitelna a. s., Praha 1, Václavské nám. 42; IBAN: CZ40 0800 0000 0019 2193 7329; SWIFT: GIBACZPX), variabilní symbol (vaše evidenční číslo) již není třeba udávat, neb se zobrazuje jméno plátce (pokud za vás platí jiná osoba či společnost, prosím o sdělení jména plátce na e-mailovou adresu). Pokud nemáte zájem v ČGS dále setrvat, prosím, podejte zprávu sekretariátu pomocí výše uvedených kontaktních údajů. Děkujeme.

V rámci členského poplatku obdrží každý člen ČGS poštou zdarma časopis Informace ČGS, který vychází dvakrát ročně. Pokud preferujete elektronickou verzi tohoto časopisu, informujete, prosím, sekretariát prostřednictvím e-mailu sekretariat@geography.cz.

Jste zájemci o Geografické rozhledy? Nezapomeňte, že od ročníku 31, jehož první číslo vyjde v říjnu 2021, je třeba uhradit předplatné buď v plné výši 395 Kč přes distribuční společnost, nebo je možné využít ceny pro členy ČGS, která činí 335 Kč na školní rok a platbu je třeba uskutečnit přes výše uvedený bankovní účet ČGS.

Chybí Vám tištěná verze časopisu Geografie? I tu můžete získat, pokud poukážete na účet ČGS předplatné ve výši 490 Kč. Chystáte na vašem pracovišti nějakou zajímavou akci, hledáte spolupracovníka, objevil se někdo z vašich kolegů v médiích? Podělte se o tuto informaci s českou geografickou obcí. Stačí zaslat informaci v podobě dvou vět, přílohy a ideálně fotografie na adresu info@geography.cz a zpráva bude zveřejněna na webu ČGS (www.geography.cz)

a Facebooku (www.facebook.com/ceskageografickaspolecnost). Všichni členové ČGS, kteří udali svou aktuální elektronickou adresu, pak budou o akcích informováni pomocí newsletteru, který je rozesílán minimálně jedenkrát do měsíce.

Dana Fialová

Zpráva ze zasedání Hlavního výboru ČGS

Další zasedání HV ČGS se uskutečnilo 22. června 2021 a mělo dvě části. Dopolední, společenská, část, se uskutečnila v Křížové chodbě Karolina, kde proběhla komentovaná prohlídka výstavy *Amazonka* uskutečněná k 20. výročí objevení pramene nejdelší řeky světa a k životnímu jubileu prof. Bohumíra Janského. Tento reprezentativní prostor byl vybrán záměrně, neboť po prohlídce vedené autorem výstavy prof. Janským bylo vyhlášeno udělení Pamětní plakety ČGS za mimořádný přínos geografii pěti významným osobnostem. S ohledem na epidemickou situaci plaketu osobně převzal prof. Janský, pro prof. Brázdila a prof. Proška převzal ocenění ředitel Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity doc. Kubíček, pro doc. Bičíka a prof. Hampla vedoucí katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (PřF UK) prof. Blažek. Plakety budou oceněným předány po zlepšení epidemické situace při příležitosti konání akademické či společenské akce na brněnském a pražském pracovišti. Následovalo předání diplomu vítězi Soutěže o nejlepší dizertační práci v oboru geografie, kterým se stal RNDr. Tomáš Uxa, Ph.D. Jeho dizertační práce s názvem *Past and Present Permafrost and Active-Layer Phenomena as Indicators of Late Quaternary Environmental Changes* byla obhájena na katedře fyzické geografie a geoeekologie PřF UK. Dizertační práce je zaměřena na problematiku permafrostu a jeho geomorfologických souvislostí. Časově poukazuje na období pozdního kvartéru. Oponenty práce byli dva zahraniční profesori, kteří ocenili nezvyklou šíři použitých metod. Hodnotící komise ocenila zejména kvalitu vědeckých poznatků, které práce umožnila rozkrýt prostřednictvím inovativních metod výzkumu. Celkové přínosy práce potvrzuje i skutečnost, že výsledky byly publikovány ve velmi kvalitních časopisech (7× Q1) a dr. Uxa je ve většině případů prvním autorem článků.

Odpolední, pracovní zasedání HV se uskutečnilo hybridní formou, kdy část členů jednala prezenčně v Centru Carolina a část byla připojena přes platformu Google Meet. Doc. Marada seznámil HV se situací ohledně revize RVP a v té souvislosti Hlavní výbor ČGS doporučil vytvořit novou vzdělávací oblasti *Příroda a společnost*, která by zahrnovala vzdělávací obor geografie a obory environmentálních věd. Důvodem je dosavadní rozdělení geografie mezi dvě vzdělávací oblasti, které nelogicky kopíruje a reprodukuje charakter mateřského vědního oboru a oslabuje potenciál a přínos školního předmětu geografie v oblasti vzdělávání; nereflexuje

V Křížové chodbě Karolina se sešli členové HV ČGS a byla předána ocenění. Foto: Vojtěch Pavelčík.

dynamické proměny geografie a příbuzných oborů a geografického a environmentálního vzdělávání v uplynulých třech dekadách. Hlavní výbor pověřil doc. Řezníčkovou jako předsedkyni sekce geografického a environmentálního vzdělávání, aby v tomto smyslu koordinovala jednání se zodpovědnými institucemi MŠMT i s odbornými platformami.

Pro další pětileté období byla schválena redakční rada Geografických rozhledů. Byl vyhlášen 4. ročník Soutěže o nejlepší dizertační práci v oboru geografie. Soutěž o nejlepší studentskou vědeckou práci v roce 2021 proběhne distanční formou. Dr. Jelen informoval o Zeměpisné olympiádě, která již proběhla distanční formou a účastnilo se jí přes 18 000 žáků a studentů, a o výsledcích mezinárodní soutěže EGEO, kde náš tým získal dvě zlaté, dvě stříbrné a tři bronzové medaile. Česko se díky aktivitě členů EGEO zúčastnilo letos poprvé 4. ročníku Noci geografie a zástupci EGEO budou chystat i účast na ročníku pátém (duben 2022). Vyhlášeny jsou i Dny geografie a to na 15.–26. listopad 2021. Poplatek ČGS do IGU byl refundován AV ČR. HV ČGS schválil termín a místo konání Kongresu ČGS a SGS. Společné setkání českých a slovenských geografů se uskuteční ve dnech 6.–8. září 2022 v Olomouci. HV pověřil Středomoravskou pobočku v čele s doc. Smolovou organizačním zajištěním této vrcholné akce naší společnosti.

*Stanislav Kraft, vědecký tajemník ČGS
Dana Fialová, viceprezidentka ČGS*

Pamětní plaketa České geografické společnosti

Hlavní výbor ČGS na svém zasedání dne 9. února 2021 rozhodl o udělování Pamětní plakety České geografické společnosti za mimořádný přínos k rozvoji geografie. Plaketa je vnímána jako ocenění osobnostem, které se zasloužili o geografii bez rozdílu, zda v oblasti vědy, vzdělávání či popularizace. Podmínkou pro udělení ocenění není členství v České geografické společnosti. O udělení plakety rozhoduje Hlavní výbor ČGS, a to na základě návrhu člena HV, sekce či pobočky. Udělení plakety není – na rozdíl od čestného členství – institucionalizováno. Pamětní plaketa se předává zpravidla v rámci konání akcí ČGS, případně při jiných společenských událostech.

Na jednání HV ČGS, které se uskutečnilo v pražském Karolinu 22. června 2021, bylo poprvé vyhlášeno udělení pamětní plakety České geografické společnosti za mimořádný přínos české geografii.

Prezident společnosti, doc. Chromý, oznámil, že Česká geografická společnost rozhodla plaketou ocenit pět nepřehlédnutelných osobností. Ve svém projevu se krátce zamyslel, co prvních pět – jinak bezesporu jedinečných – laureátů plakety spojuje. Upozornil, že ocenění jsou výraznými vědeckými osobnostmi (nejen v geografii), zanícení badatelé ve svých disciplínách (s širokým jak tematickým, tak nadnárodním přesahem) a vysokoškolští pedagogové. Ocenění jsou tvůrci nejen prestižních publikací, ale také učebnic či atlasů. Každý z laureátů se stal zakladatelem svébytné vědecké školy a vychoval dnes již generace následovníků a učitelů geografie na všech stupních škol. Všichni svým hlasem reprezentovali geografii nejen v mnoha akademických funkcích a orgánech, ale ovlivňovali i rozhodování a dění ve společnosti. V neposlední řadě oceněné spojuje láska ke geografii i kolegiální přátelství.

Prof. RNDr. Rudolf Brázdil, DrSc. patří k nejvýznamnějším českým fyzickým geografům. Ve své dlouholeté kariéře se věnoval výzkumu v oblasti planetární geografie, ale především historické klimatologie. Profesně je celý život spojen s Geografickým ústavem Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (dříve katedrou geografie PřF UJEP). Za své přínosy světové geografii se v roce 2020 stal prvním českým držitelem Mezinárodní geografické ceny Vautrina Luda, nejvýznamnějšího světového ocenění v oboru geografie.

Doc. RNDr. Ivan Bičík, CSc. působí na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Více než půl století se věnuje hlavně geografii zemědělství a dlouhodobým změnám využití krajiny, zasloužil

Nové ocenění ČGS – pamětní plaketa ČGS za přínos geografii.
Foto: Vojtěch Pavelčík.

se však o rozvoj celé řady dalších oblastí sociální geografie, regionální geografii i geografické vzdělávání. Dlouhá léta řídil pracovní komisi Land Use/Land Cover Changes Mezinárodní geografické unie. Stál u zrodu a více než čtvrt století řídil časopis Geografické rozhledy a v letech 1994–2006 byl i prezidentem České geografické společnosti.

Prof. RNDr. Martin Hampl, DrSc. je bezesporu jednou z nejvýznamnějších osobností české sociální geografie, pokračovatel profesora Jaromíra Korčáka. Profesně je spjat s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy a její katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje. Téměř šest desítek let profesor Hampl zasvětil řešení teoretických otázek geografického poznání, výzkumu prostorové organizace společnosti a sociogeografické regionalizace. Jeho intelektuálně náročná díla jsou dodnes nepřekonaná a slouží jako inspirace širokému okruhu geografů a příbuzným oborům.

Prof. RNDr. Bohumír Janský, CSc., přední český fyzický a regionální geograf, je dnes bezesporu nejznámějším českým geografem. Jeho celoživotní působení je spjato s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy, kde působí na katedře fyzické geografie a geoekologie a vyučuje v mnoha studijních programech napříč fakultou. Stěžejní význam měly jím vedené výpravy českých vědců do Peru, kde objevil prameny Amazonky. V roce 2007 obdržel i nejvyšší státní vyznamenání Peru za mimořádné zásluhy, za dlouhodobou pedagogickou činnost na peruánských univerzitách a za výzkum pramenů Amazonky. V letech 2014–2018 byl prezidentem České geografické společnosti.

Prof. RNDr. Pavel Prošek, CSc., přední osobnost naší fyzické geografie, působí jako emeritní profesor Masarykovy univerzity v Geografickém ústavu její Přírodovědecké fakulty. Těžiště jeho výzkumného zájmu již více než půl století tkví v klimatologii a ekologii, a teritoriálně především v polárních oblastech. Zejména aktivitám profesora Proška, které vyústily v založení české vědecké stanice na ostrově Jamese Rosse na Antarktidě – Mendelovy polární stanice – mohou dnes čeští vědci participovat na řešení závažných problémů souvisejícími například s globálními změnami klimatu.

Stanislav Kraft, Pavel Chromý, Radim Perlín

Česká geografie poprvé součástí GeoNight

Letos poprvé se česká geografie účastnila mezinárodní iniciativy GeoNight (Noc geografie), jejíž v pořadí pátý ročník byl zaštiťován EUGEO (Association of Geographical Societies in Europe) a IGU (Mezinárodní geografická unie). GeoNight je akce, která má za cíl zprostředkovat povědomí o vědním oboru geografie jak veřejnosti, tak širší akademické obci. S organizací pomáhaly České geografické společnosti studentské

spolky EGEA (*European Geography Association*) z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (EGEA Praha), Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (EGEA Brno), Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (EGEA Olomouc) a Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity (EGEA Ostrava).

Ačkoliv kvůli protiepidemickým opatřením nebylo možné akci organizovat „naživo“, organizátoři se zdárně chopili pořádání jednotlivých událostí

i v online prostoru. Mimo Česka se do iniciativy zapojilo dalších 33 zemí, z nichž byla zhruba polovina mimoevropských, s celkovým počtem přibližně 200 akcí.

Na pátek 9. dubna bylo připraveno pět večerních akcí – populárně naučných i s odborným podtextem. Program započal cestovatelskými přednáškami – nejprve se diváci mohli připojit na prezentaci Nikoly Derkové s názvem *Tenerife: ostrov vulkánů, endemitů a věčného jara* a posléze na *Dva měsíce v Rusku* od Martina Svatoně. Po skončení následovala bohatá diskuze, kdy se posluchači měli možnost zeptat na doplňující otázky a další zkušenosti prezentujících.

Po bloku cestovatelských přednášek následovalo promítání dokumentu *Krev v Mobilech*, který byl živě vysílán na facebookové stránce EGEA Ostrava přes platformu Promítej i ty. Před samotným začátkem proběhla krátká přednáška, jako úvod do problematiky, o které dokument pojednával. V rámci přednášky se účastníci dozvěděli základní informace o Konžské demokratické republice, její historii, a především se poukázalo na problém těžby vzácných kovů a jejich využívání v elektronice.

Při pokračování odborně laděné části večera nejdříve Luboš Rybníkář z EGEA Olomouc představil závěry své bakalářské práce na téma *Analýza a vizualizace dat Google Location*. První pasáž přednášky byla věnována samotnému představení principu Google Location History a Google Maps Timeline, následně se přednášející věnoval možnostem stáhnutí dat, jejich vizualizace a analýzy v běžném životě. Česká GeoNight pak byla zakončena přednáškou o meteorologii. Moderátor zpráv o počasí na televizní stanici CNN Prima News a zaměstnanec Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ) Miroslav Hakl poukázal na složitost vytváření předpovědi počasí a představil postupy, které využívá ČHMÚ při vytváření synoptických map.

České Noci geografie se celkově účastnily zhruba dvě stovky diváků, přičemž další zájemci využili možnost pustit si záznam některých přednášek na YouTube. Pro českou geografii to tak byl vydařený start do organizace případných dalších akcí i v následujících ročnících mezinárodní GeoNight. Pro více informací navštivte stránku: <https://www.geonight.net/category/czechia/>.

Mezinárodní Noc geografie se každoročně koná od roku 2017.

Zdroj: <https://www.geonight.net>.

Daniela Kebertová, EGEA Praha
Simona Králová, EGEA Ostrava

Distanční ročník Zeměpisné olympiády je za námi a 24. ročník soutěže před námi

I dvacátý třetí ročník Zeměpisné olympiády (ZO) byl bohužel poznamenán celosvětovou pandemií onemocnění covid-19 a s ní spojenými mimořádnými opatřeními, které po významnou část školního roku 2020/2021 omezovaly pohyb a setkávání obyvatel či výuku na základních a středních školách. Oproti předchozímu ročníku byl však organizační tým ZO na tuto situaci více připraven a také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT) již se situací počítalo. Proto bylo již koncem srpna 2020 vydáno nařízení o nutnosti uspořádat soutěže distančním způsobem (všechna postupová kola), na která bylo však již možné žádat finanční prostředky skrze dotační tituly MŠMT.

Organizační tým ZO tedy opět stál před výzvou, jak tento ročník pojmout. I přes to, že se online pořádání v předchozím roce osvědčilo přes platformu Google Forms, bylo zapotřebí soutěž uspořádat v jiném prostředí, které by umožnilo zapojení více soutěžících najednou, lépe vyhodnocovalo výsledky či zaznamenávalo údaje o účastnících. Jako nejideálnější řešení bylo nakonec zvoleno prostředí informačního systému Masarykovy univerzity (IS MUNI), který v předchozích letech využívala například Geologická či Biologická olympiáda.

S uvedeným systémem se nejprve musel seznámit organizační tým, resp. tvůrci otázek a garanti kategorií, kteří měli za úkol otázky přizpůsobit tak, aby je bylo možné vkládat do systému, jenž je bude automaticky vyhodnocovat a bodovat. Z hlediska organizace se jednalo o jednu (nejen časově) z nejnáročnějších činností celého ročníku. Dalším oříškem pak byla samotná registrace soutěžících. Stejně jako v předchozích letech bylo pořádání školních kol v gesci jednotlivých vyučujících, kteří měli následně za úkol postupující do okresních kol v systému IS MUNI zaregistrovat. Registrovaní soutěžící si pak museli vytvořit své vlastní účty, které jim vyučující potvrdili a až poté mohli řešit další kola soutěže. Pro mnohé účastníky či vyučující byla tato registrace náročným krokem a velmi často se stávalo, že se napoprvé nepodařila. Avšak i přes tuto zdánlivou složitost se jednalo o velmi důležitý a nenahraditelný krok, díky kterému došlo k ověření identity soutěžících a jejich evidenci, což organizátorům následně velmi usnadnilo zpracovávání výsledků. Okresního kola se totiž zúčastnilo téměř 5 000 žáků základních a středních škol, protože díky online podobě mohli ze školních kol nově postoupit až tři soutěžící. Díky Informačnímu systému MU mohly být také odhaleny podvody, které se bohužel v některých kolech vyskytly.

Okresní kola (stejně jako kola krajská) byla opět zachována v tradiční podobě a struktuře, tj. sestávala se ze tří částí: práce s atlasem, test geografických znalostí a praktická část. V některých kategoriích bylo využito externích webových zdrojů či dalších rozšiřujících možností, které nabízelo online prostředí. Důležité je také zmínit, že i v letošním roce měli možnost soutěžící řešit práci s atlasem

Účastníci Letní školy Zeměpisné a Geologické olympiády 2021 na terénním cvičení v lomu Sýkořice.
Foto: Kristýna Svobodová.

s pomocí digitální licence atlasů světa i Česka, kterou opět bezplatně poskytnul náš dlouholetý partner, nakladatelství Kartografie Praha a. s. I přes to, že bylo prostředím IS MUNI pro soutěžící nové, proběhla okresní i krajská kola bez výrazných problémů. Soutěžící měli možnost si s předstihem vyzkoušet testovací prostředí a díky jejich rozdělení do podskupin došlo k rozložení zátěže systému, čímž byly eliminovány problémy s jeho výpadky. Po celou dobu soutěže byli k dispozici také IS technici, kteří řešili případné dotazy, a zároveň měli soutěžící i učitelé možnost využívat telefonické konzultace s hlavním organizačním garantem či online konzultace s garanty jednotlivých kategorií.

Krajských kol se následně účastnilo cca 800 soutěžících, ze kterých bylo vybráno 48 účastníků do celostátního finále. Vzhledem k vládním nařízením nebylo možné ani toto nejvyšší národní kolo uspořádat prezenčně, a tak před autory úloh opět vyvstal nelehký úkol – jak nahradit práci v terénu? Po mnoha diskuzích byla zvolena varianta samostatné práce soutěžících a následná prezentace výstupů před odbornou porotou. Soutěžící měli tedy v rámci praktické části během cca 14 dní v místě svého bydliště (v tomto období byl na území Česka tvrdý lockdown, během kterého bylo zakázáno cestovat mezi okresy a pohyb byl omezen pouze na území obce) najít, popsat a navrhnout řešení libovolného geografického problému. Zadáání bylo koncipováno velmi volně, proto si někteří vybrali za témata fyzickogeografické extrémy (sucho, povodně), jiní pak například dopravu, cestovní ruch nebo

demografické ukazatele. Výslednou práci soutěžící odevzdávali jednak v písemné podobě (opět přes systém IS MUNI) a dále pak prezentovali výsledky svého bádání před odborníky z řad fyzických či sociálních geografů nebo kartografů. Všechny odevzdané práce byly na velmi vysoké úrovni, a i přes omezený čas a možnosti se všichni soutěžící zhostili tohoto nelehkého úkolu na výbornou. Nedílnou součástí celostátního kola byly samozřejmě i ostatní tradiční části, tj. práce s atlasem, test geografických znalostí a multimediální test. Po vyhlášení výsledků, které probíhalo také v online podobě z pražského Albertova, za přítomnosti prezidenta ČGS doc. Chromého, došlo k sestavení reprezentačních týmů na mezinárodní olympiády. Česko v roce 2021 vyslalo celkem tři týmy, a to na: Evropskou geografickou olympiádu (EGEO), Mezinárodní geografickou olympiádu (iGeo) a Mezinárodní olympiádu věd o Zemi (IESO). Všechny tyto mezinárodní soutěže se opět konaly v online prostředí, podrobné informace o jednotlivých soutěžících najdete v následujících příspěvcích.

Důležité je také zmínit, že v roce 2021 opět proběhlo letní soustředění s názvem Letní škola Zeměpisné a Geologické olympiády. Tato akce byla obnovena po roční pauze, způsobené pandemií covid-19, a zároveň byla rozšířena nejen o počet účastníků, ale také o délku trvání i další doprovodný program. Letní škola se uskutečnila v termínu 21.–25. července 2021 v Kladně a nově se jí mohli zúčastnit již řešitelé krajského kola Zeměpisné olympiády. Těch se sešlo celkem 28 a spolu s 10 řešiteli Geologické olympiády strávili pět dní plněním rozličných úkolů a terénních cvičení, vydali se na exkurzi do lomu Sýkořice či na výlet po okolí Kladna nebo si vyslechli odborné přednášky z fyzické či politické geografie. Věnovali se rozvoji angličtiny, GIS a kartografie či geologie, čas si ale našli také na hry a zábavu.

V průběhu 23. ročníku Zeměpisné olympiády opět proběhla soutěž O nejlepší mapu na geografické téma, která se také konala online, avšak v letošním roce zaznamenala soutěž nebývalý nárůst přihlášených map (celkem 84). Soutěžící byli rozděleni na dvě kategorie (mladší a starší žáci) a odborná porota složená z představitelů České kartografické společnosti, České geografické společnosti, zástupců nakladatelství Kartografie Praha, a. s. a dalších členů, měla opravdu plné ruce práce s hodnocením. Všechny přihlášené mapy totiž byly na velmi vysoké úrovni a jejich autoři by se často mohli se svými výtvary ucházet o zápočty z kartografických předmětů vysokoškolských pracovišť.

Pro shrnutí proběhlého ročníku je důležité zmínit, že i když jej provázela mimořádná opatření, Zeměpisná olympiáda proběhla ve všech svých postupových kolech ve velmi vysokém počtu účastníků a díky nasazení týmu organizátorů byla velmi kvalitně zorganizována. Soutěž byla také oceněna na celostátním setkání garantů školních soutěží a přehlídek, kteří vyhodnotili v roce 2020/2021 Zeměpisnou olympiádu jako nejlépe zorganizovanou ze všech. Zároveň se povedlo uspořádat Letní školu, která byla pro účastníky i organizátory opět skvělou příležitostí posouvat hranice geografického vzdělávání v Česku.

A na závěr je také nutné zmínit nadcházející, již 24. ročník Zeměpisné olympiády, jehož přípravy jsou v plném proudu. I když není možné predikovat, jak bude vypadat epidemická situace, organizační tým je plně připraven na jakékoliv varianty. Velkou novinkou bude, že od nového ročníku budou moci vyučující využívat zadání školních kol vytvořená organizačním týmem (školní kola však bude dále možné pořádat i ve svém vlastním/školním pojetí, centrální školní kola nebudou povinná). Dále je velmi pravděpodobné, že minimálně okresní kolo opět proběhne v online režimu přes informační systém IS MUNI, jehož výhody se v předchozím ročníku naplno projevily. Odhadovat podobu krajských, celostátního nebo mezinárodních kol je velmi předčasné, avšak (nejen) celý organizační tým doufá, že se situace zlepší natolik, aby bylo možné tato kola pořádat prezenčně, stejně tak, jako Letní školu a další akce. Pokud vás zajímá aktuální dění k Zeměpisné olympiádě, sledujte webové stránky soutěže www.zemepisnaolympiada.cz nebo náš Facebook <https://www.facebook.com/zemepisnaolympiada>.

Děkujeme všem soutěžícím za účast ve 23. ročníku Zeměpisné olympiády a těšíme se na viděnou ve školním roce 2021/2022.

Jakub Jelen
hlavní organizační garant ZO

Čeští studenti zazářili na Evropské geografické olympiádě EGEO

Ve dnech 18.–21. června 2021 se osm studentů, vítězů Zeměpisné olympiády, zúčastnilo Evropské geografické olympiády (*European Geography Olympiad – EGEO*), organizované Regionálním centrem pro mladé talenty v Bělehradě. Šlo již o druhý ročník, který se kvůli pandemii covid-19 musel uskutečnit v online prostředí, na platformě MS Teams. Soutěže se zúčastnilo celkem čtrnáct národních týmů, především ze zemí východní Evropy a střední Asie.

Naši studenti reprezentovali ve dvou kategoriích: JUNIORS pro studenty do 15 let – účastníky kategorie C Zeměpisné olympiády a SENIORS pro studenty do 19 let – účastníky kategorie D. V juniorské kategorii nás reprezentovali

Evropská geografická olympiáda EGEO je soutěž pro studenty ve věku 12–19 let, která se poprvé konala jako „Balkánská zeměpisná olympiáda“ v roce 2015. Později se soutěž rozšířila o další země a změnila název na „Evropská geografická olympiáda“. Vhodně doplňuje portfolio mezinárodních geografických soutěží především pro žáky mladší 15 let, jejichž kategorie se na olympiádách iGeo (Mezinárodní geografická olympiáda) a IESO (Mezinárodní olympiáda ve vědách o Zemi) nevypisuje.

Jan Bartoň (Gymnázium T. G. Masaryka Hustopeče), Pavla Šimová (Gymnázium Šumperk), Ondřej Zapletal (Gymnázium Dr. J. Pekaře Mladá Boleslav) a Ivan Žemlička (Gymnázium Praha 8, Ústavní). Seniorskou kategorii zastupovali Jana Dandová (Gymnázium F. X. Šaldy v Liberci), Pavel Tomek (AD FONTES, soukromé gymnázium o. p. s.), Tadeáš Krejčí a Vítek Seidler (oba Gymnázium Jana Nerudy, Praha). Brzký červnový termín olympiády zapříčinil, že se účastníci nemohli osobně poznat na tradičním soustředění účastníků mezinárodních olympiád, ale seznamovali se online při řešení společných úkolů, které pro ně organizátoři přichystali ještě před soutěží samotnou.

Program olympiády vypukl v páteční podvečer, na který organizátoři přichystali zahajovací ceremoniál. Aby se studenti, sedící za obrazovkami počítačů ve čtrnácti různých zemích světa mohli poznat, natočili každý krátké video, ve kterém představili sami sebe, svůj region či své koníčky. Sobotní program už byl ve znamení testů. Nejprve studenti řešili praktický test, ve kterém porovnávali dvě sesuvné lokality na břehu Sávy nedaleko od Bělehradu, poté následoval ještě multimediální test. Odpolední program byl vyplněn prezentací týmových posterů na téma *Pozitivní a negativní vlivy pandemie covid-19 na turismus v naší zemi* a kulturního představení. To probíhalo, podobně jako zahajovací ceremoniál, v duchu krátkých videí, kterými představili studenti ostatním svou zemi. Na tomto místě je třeba ocenit kreativitu našich studentů, kteří si připravili video prezentující významné české vynálezy a pro odlehčení a pobavení přidali i ukázkou toho, jak může takové vynalézání dopadnout, když se ho chopí hrdinové seriálu Pat a Mat.

V neděli byla zakončena soutěžní část olympiády písemným testem. Na studenty čekaly otázky z širokého okruhu témat, například klimatu a klimatické změny, přírodních zdrojů, environmentální geografie, tvarů reliéfu, urbánní geografie nebo cestovního ruchu. Pondělní odpoledne se neslo ve slavnostním duchu – olympiáda byla oficiálně zakončena a medaile rozdány. Naši studenti dosáhli výborných výsledků, odváží si hned osm cenných kovů!

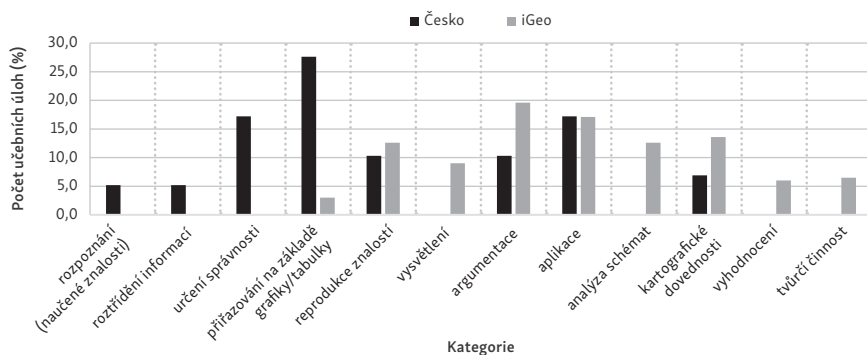
V Juniorské kategorii, ve které se zúčastnilo 65 soutěžících, získali bronzovou medaili za 36. místo Ondřej Zapletal a za 22. místo Jan Bartoň, stříbro si odvezli za 19. místo Ivan Žemlička a za 12. místo Pavla Šimová. V seniorské kategorii skončil na 53. místě z 80 soutěžících Vítek Seidler a bronzovou medaili za 31. místo obdržela Jana Dandová. O opravdu mimořádný úspěch se postarali Tadeáš Krejčí a Pavel Tomek, kteří získali zlatou medaili za 5. a 4. místo! Oba soutěžící navíc ztratili na vítěze pouhých 2,5 bodu. Juniorský tým navíc uspěl i v prezentaci posteru, za který obdržel bronzovou medaili.

Závěrem nezbyvá než poděkovat účastníkům za příkladnou reprezentaci naší geografie i organizátorům za to, jak si poradili s obtížnou situací, kterou jim do pořádání zasáhla pandemie covid-19.

Mezinárodní geografická olympiáda iGeo 2021 propojila svět virtuálně

Mezinárodní geografická olympiáda (*International Geography Olympiad – iGeo*) pořádaná v roce 2021 tureckým organizačním týmem byla v mnoha ohledech výjimečná. Díky pandemii covid-19 se nemohla uskutečnit v Istanbulu v roce 2020, na který byla dlouho předem plánována. Až v lednu 2021 schválili vedoucí všech účastnických týmů, že v roce 2021 proběhne soutěž ve virtuálním prostředí. Několikaleté přípravy ubytování, programu, výletů a doprovodných akcí tedy přišly vniveč a mohly začít nové, naprosto odlišné přípravy. V jakém programu se budou psát testy? Jak se nahradí práce v terénu? Jak se zajistí, aby se nepodvádělo, když bude každý sedět v jiné části světa? Jak sladit psaní testů v čase, aby vyhovoval všem soutěžícím ze 46 zemí, aby někteří nepsali o půlnoci a někteří v brzkých ranních hodinách? Jak proběhne prezentace posterů? S nezáviděníhodnou situací se turecký organizátor ve spolupráci se členy Task Force a vedoucími jednotlivých reprezentací vypořádal nad míru dobře. Vše vyžadovalo desítky online schůzek, stovky mailů a zpráv, ale všechno dopadlo ke spokojenosti všech týmů, a zejména soutěžících, výborně.

Český tým reprezentovali jako obvykle čtyři soutěžící, z nichž tři již zkušenost s mezinárodními akcemi měli z předchozích let, a tak očekávání byla poměrně vysoká. Nejzkušenějším reprezentantem byl Jakub Vojtěch Roule, nyní již absolvent Soukromého Gymnázia ARCUS PRAHA 9, s. r. o. a nyní student demografie a sociální geografie na PřF UK (zkušenost z iGeo 2018 a IESO 2019). Další soutěžící byli Martin Procházka (absolvent Gymnázia Dr. J. Pekaře Mladá Boleslav, předchozí zkušenost z iGeo 2019), Martin Mlečka (student Gymnázia Brno, Elgartova, předchozí zkušenost z EGEO 2020) a Šimon Hradecký (student Gymnázia, Kolín III). Mezi 179 soutěžícími z celého světa se naši reprezentanti neztratili, nicméně jejich

Zastoupení jednotlivých kategorií učebních úloh písemného testu národního kola Zeměpisné olympiády a Mezinárodní geografické olympiády v letech 2014–2018. Zdroj: Křížová 2021.

výsledek nepřesáhl průměrný výkon předchozích českých výprav. Se ziskem dvou bronzových medailí za 64. a 67. místo se český tým umístil na 22. místě ze 46 účastnických zemí.

Testy na letošní iGeo sice proběhly ve virtuálním prostředí, nicméně jejich formát zůstal zachován. Prvně soutěžící absolvovali multimediální test, který obsahoval 40 otázek. V pořadí zemí obsadil český tým z tohoto testu 15. místo. J. V. Roule byl mezi soutěžícími 13., což je skvělý výsledek. Následující den byl na programu písemný test – tradičně neoblíbená disciplína českých reprezentantů, jelikož české školství je na tento typ testu nijak nepřipravuje a ani česká Zeměpisná olympiáda úlohy, kde je potřeba argumentovat, vysvětlovat, vyhodnocovat či navrhnout, příliš často z různých důvodů nezařazuje (viz graf). Podle očekávání zde čeští soutěžící propadli a skončili v pořadí národů až na 29. místě, přičemž náš nejlepší soutěžící se umístil na 79. místě. Poslední soutěžní částí iGeo byla „práce v terénu“. Skutečný terén byl nahrazen virtuálním prostřednictvím prohlídky parku v Istanbulu. Ačkoliv soutěžící ze svých škol práci v terénu také v podstatě neznají (ověřeno rozhovory se studenty), pravidelně v této části bývají výsledky českých reprezentantů výborné a ani letos tomu nebylo jinak – v pořadí států se náš tým v této části umístil na skvělém 9. místě a pořadí jednotlivých českých soutěžících je zde nejméně rozptýlené.

K lepšímu celkovému skóre by bylo potřeba více vyvážit výsledky v jednotlivých částech soutěže, zejména vylepšit výsledek písemného testu. Pak by se český tým mohl přiblížit státům, které si odváží medaile pro všechny soutěžící (Rusko, které se v pořadí států umístilo na prvním místě, Singapur – 2. místo, Japonsko – 3. místo, a dále Austrálie, Bulharsko, Kanada, Čína-Peking, Čína-Taipei, Estonsko, Litva, Nizozemí, Polsko).

Závěrem je nutné poděkovat geografické sekci PřF UK za poskytnutí zázemí pro psaní testů, jelikož studenti museli být podle pokynů organizátorů na jednom místě. Dále také patří velké díky soutěžícím za jejich výkony a reprezentaci Česka v mezinárodní konkurenci. Pořadatelem 18. mezinárodní geografické olympiády v roce 2022 je Francie a všichni se těší, že se opět uvidí nejen skrz obrazovky, ale naživo.

Hana Svobodová

Literatura:

KŘÍŽOVÁ, N. (2021): Analýza úloh písemného testu celostátní a mezinárodní Zeměpisné olympiády a srovnání jejich kognitivní náročnosti. Masarykova univerzita, Brno.

Mezinárodní olympiády věd o Zemi (IESO) se letos zúčastnilo osm českých studentů

Ve dnech 25. až 30. srpna 2021 se uskutečnil další ročník Mezinárodní olympiády věd o Zemi (*International Earth Science Olympiad* – IESO). V loňském roce byla zrušena připravovaná soutěž v Rusku, letos se organizátoři rozhodli pro online verzi soutěže, kterou společně připravilo několik vědeckých pracovišť z různých koutů světa. Virtuální svět samozřejmě poskytuje omezené možnosti seznamování a diskuze, organizátoři však udělali vše proto, aby měli studenti i mentoři (tedy „doprovod“ studentů) prostor se seznámit a alespoň trochu si popovídat. Stejně jako při prezenční formě byly některé části soutěže organizovány v mezinárodních týmech, účastníci tak měli i letos možnost vyzkoušet si práci v mezinárodním týmu a diskutovat dané problémy v angličtině. Výhodou online soutěže byla možnost přihlásit více studentů – oproti tradičním čtyřem tak letos Česko reprezentovalo hned osm studentů (čtyři byli nominováni za Zeměpisnou olympiádu, čtyři pak za Geologickou olympiádu). Zároveň si studenti mohli vybrat, kterých částí soutěže se zúčastní – což sice bylo chvílemi náročné na komunikaci, ale zároveň se mohli studenti, kteří byli například z nějakého důvodu časově vytížení, zúčastnit alespoň nějaké aktivity.

Letošního ročníku IESO se nakonec účastnilo 199 studentů ze 33 zemí. Česko reprezentovali tito studenti: David Hromádko (Gymnázium Ústavní, Praha 8), Lukáš Poul (Gymnázium Boženy Němcové, Hradec Králové), Jiří Šalajka (Všeobecné a sportovní gymnázium, Bruntál), Karel Špaček (Gymnázium Českolipská 373, Praha 9), Štěpán Varhaník (Gymnázium Josefa Ressela, Chrudim), Martin Větrovský (Gymnázium Písek), Vojtěch Vyskočil (Gymnázium Šumperk) a Jitka Waldhauserová (Gymnázium Jihlava). Vedoucí české reprezentace byli Lenka Pavelková (za Zeměpisnou olympiádu, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy) a Rostislav Melichar (za Geologickou olympiádu, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity).

Soutěž se skládala z následujících částí: Data Mining Test (individuální soutěž, práce s online datovými zdroji, jejich analýza a zpracování), National Team Field Investigation (národní týmy), Earth System Project (mezinárodní týmy) a Mission to Mars (mezinárodní týmy). Stejně jako při předchozích ročnících soutěž doplnila část umělecká (Earth Science and Art) a Earth System Pledge, což je slib, kteří mohou studenti formulovat a vyjádřit tak svůj záměr, jak se svými znalostmi nakládat ve prospěch planety a lidstva.

Oficiální logo zeměpisné soutěže International Earth Science Olympiad (IESO).

Zdroj: www.ieso-info.org.

Přestože se žádné z těchto aktivit nezúčastnili všichni čeští reprezentanti, v každé oblasti si česká výprava mohla připsat úspěch. Ten nebyl letos hodnocen medailemi, ale slovním hodnocením nejlepších účastníků a týmů – tato hodnocení (good, very good, excellent) nicméně v podstatě odpovídají medailovým pozicím.

Za společný projekt národního týmu získala česká reprezentace ocenění very good. V části Mission to Mars se na druhém místě umístil mezinárodní tým, jehož členem byl Vojtěch Vyskočil. Velmi úspěšný byl i individuální Data Mining Test, kde hodnocení good získali David Hromádka, Jiří Šalajka, Lukáš Poul a Martin Větrovský. Hodnocení very good za svůj výkon získal Štěpán Varhaník a nejlepší hodnocení excellent získal Karel Špaček. Uznání za Earth System Pledge a umělecké dílo vztahující se k vědám o Zemi získali Martin Větrovský (pledge) a Vojtěch Vyskočil (umění). I letošní online ročník byl tedy pro českou výpravu velice úspěšný. V tuto chvíli doufáme, že se příští ročník soutěže bude již moci uskutečnit v klasickém prezenčním formátu, aby si studenti i jejich mentoři mohli užít i navazování mezinárodních kontaktů a poznávání nových míst a institucí.

Lenka Pavelková